

ZZ
R

БРАНКО БУКИЋ

ПРЕТРЕС У ТУЗЛИ

СЛОБОДАН БИНОВИЋ

Тузлански суд осудио је не
рударског радника Јура Асиро
Та осуда стоји у вези са штр
ГД се још

Под утицајем несрећних ко
стичких агитација штрајк је
карактер једне о
ници на

Градјани на Husinu sastavni su dio uspona naše
ničke klase, borbe vlasti i izgradnje socijalizma

О ЈЕ ДРУГ МОША ПИЈАДЕ НА СВЕЧАНОЈ АКАДЕМИЈИ У КРЕКИ

poslije
izjavio
krenje
njen
iz ek
ama i
politič
nje. S
926 god
nir-gazlu
monarh
par i ml
stava re
su je red
andikaln
dine. Za
tolovins
tija m

poslije straka se. im. Vlada odbila e nju protjed-
no. S. namijenio. im. S. na radničke projekte
stranc. borbu. im. S. na radničke projekte
i bio ogoren za po- ogoren za po- ogoren za po-
den od stran. re- den od stran. re- den od stran. re-
ne ke stampe kao spima pokreni karlističkih elem-
Borba za ugu va- nata koj- hooe da rade drtivo.
napisao u. nju
napisao u. nju
na je ta vije. sou
926 god. na je ta vije. sou
nir-gazlu. monarh i prva velika
par i mlade državne masice u tek
stava renoj jugoslavenskoj državi
su je rednički pokret i politički
andikalno razvilo u toku 1915 g-
dine. Za uništenje rasta velikih
tolovins koje je u tom periodu po-

STRAJK RUDARA
21 DECEMBRA 1929 GODINE
21 decembra izbio strajk rudara
a Krek. Zenici. Ruzi. Mostaru
Banja-Luci. Odmah je prijavio
sindikatima i radničkim koo-
radnici ostali dovoljan broj naj-
premišljani rudara i poštara i koji su
od poplave i poštara i koji su

katolici. strajk. im. S. na radničke projekte
4. protiv. im. S. na radničke projekte
gati. posrednici kod po-
nastanka za uspona po-
je postojala dosta pravila
nje strajk. im. S. na radničke projekte
le da popusti. Rudari. im. S. na radničke projekte
pobun stavovima. im. S. na radničke projekte
ka je obrazložen jedna od
mista koja ima da
životnih namjena
Mostaru. Banja-Luci. im. S. na radničke projekte
nove. im. S. na radničke projekte
na 7. im. S. na radničke projekte
misli. Na je onda Krek. im. S. na radničke projekte

ХУСИНСКА БУНА

J.U. NARODNA I UNIVERZITETSKA
BIBLIOTEKA "DERVIŠ SUŠIĆ" TUZLA

Бранко Ђукић
Слободан Ђиновић

ХУСИНСКА БУНА

У овој књизи је на лак и приступачан начин обрађен један од веома крупних и значајних догађаја из револуционарне борбе наше радничке класе.

Да би казивање о том догађају било историски што верније, аутори су користили све оно што је о њему досада забележено, како званичну документацију из оног периода тако и писање радничке и буржоаске штампе. Они су, такође, дали краћи историски преглед постанка рудника Креке и борбе његових рудара још у окупираној Босни и Херцеговини под Аустро-Угарском, као и њихове борбе у првим годинама постојања капиталистичке Југославије.

Значај **Хусинске буне** још у самом почетку је превазишао границе малог Хусина и читаве Босне, он је био општејугословенски. Овај крвави догађај ушао је као драгоцен улог у богату револуционарну ризницу радничке класе Југославије. И на његовим традицијама васпитавале су се нове генерације радничких бораца за бољи живот и права радничке класе у старој Југославији. Његовим духом су се напајали млади хусински рудари — првоборци наше Народноослободилачке борбе и Народне револуције, у којој их је неколико стотина положило своје животе.

ЈУГОСЛОВЕНСКИ РАДНИЧКИ ПОКРЕТ

9 (B. H) - 331
80 - 48

9 (B. H) - 331
80 - 48

J.U. NARODNA I UNIVERZITETSKA
BIBLIOTEKA "DERVIŠ SUŠIĆ" TUZLA

БРАНКО ЂУКИЋ
и
СЛОБОДАН ЂИРОВИЋ

PONIŠTENO

ХУСИНСКА БУНА

РАД
Београд
Моше Пијаде 14

*
Коректор
Јелка Милишић

Нацрт за омот
Стеван Вујков

*
Штампа
„Просвета“
Буре Ваковића 21
Београд

Zapisek u
na str. 33 PONIŠTENO ventara
pod red. br. 322
Potpisi

ИЗДАВАЧКО ПРЕДУЗЕЋЕ „РАД“
БЕОГРАД
1958

J.U. NARODNA I UNIVERZITETSKA
BIBLIOTEKA "DERVIŠ SUŠIĆ" TUZLA

ČITAONICA

Inv. br.

6078

C. 949.715+327.323 (497.15)

ДУК-41

R

ХУСИНСКА БУНА

„Око Тузле учестала буна,
На устанак дигла се комуна“.

(Народна песма)

У годинама непосредно после Првог светског рата, када је радничка класа Босне и Херцеговине, заједно с осталим радним људима Југославије, водила борбу за бољи живот и бољу будућност радног народа наше земље, када су тадашњи властодршци покушали да доношењем „Обзнане“ и низом других противрадничких мера спрече раднике да се боре за своја права, рудари Креке су показали да постоји снага коју буржоазија није у стању да победи макар против ње пре-
дузимала и најсуровије мере.

„Хусинска буна“ — како је прозван штрајк рудара Креке из децембарских дана 1920 године — један је од најсветлијих догађаја из тог периода када је борба између радничке класе и буржоазије почела да добија све оштрије облике. У њој су се на страни штрајкача нашли многобројни напредни људи из наше земље и иностранства, а против њих — властодршци из Београда и сви они на које се ослањао режим.

Супротност између ова два табора дошла је нарочито до изражаја за време суђења штрајкачима и изрицања смртне пресуде Јуру Керошевићу, која

није извршена благодарећи енергичним протестима радничке класе Југославије и солидарности међународног пролетаријата.

На примерима револуционарне борбе хусинских рудара учили су се и други радници, а у многобројним акцијама против буржоазије калио се њихов борбени дух. Упоредо с тим ишло је и подизање њихове свести и припремање за велику Народноослободилачку борбу, у којој су хусински рудари својим херојством служили за пример како се треба борити за национално и социјално ослобођење. Стога Хусинска буна претставља светао подвиг рудара Креке, који је за сва времена ушао у богату ризницу нашег револуционарног наслеђа.

I

БОРБА РУДАРА КРЕКЕ ЗА РАДНИЧКА ПРАВА ДО 1918. ГОДИНЕ

У непосредној близини Тузле налази се Крека, највећи рудник лигнита у нашој земљи. У њему рудари из Хусина, Липнице, Моранчана и других околних места, уз тутњаву вагонета и шкрипање жичаре, рију као кртице, копају нове ровове, разбијају стене, минирају блокове угља, пијуцима одваљују комаде и копају угаљ за своју социјалистичку заједницу. Ту, под земљом, проводе рудари сваког дана осам часова — али некад није било тако.

Историја рудника Креке је истовремено и историја борбе његових радника за побољшање животних и радних услова. Ова историја није тако стара. Први истражни радови у Кројчици и околини вршени су 1879. године, тј. непуну годину дана после окупације Босне и Херцеговине, и трајали су до 1884. године, када се почело са експлоатацијом угља ради снабдевања нове солане у Симин-Хану.

Када су се, почетком овог столећа, услед све веће производње почеле исцрпљивати резерве угља у јужном крилу Кројчице, извршени су јамски радови у правцу севера и истока, те је 1905. године издубљено

окно „Вилма“, чија је дубина износила 45 метара, а 1907 године и окно „Посавина“ дубоко 104 метра.

Услови под којима су живели рудари Креке у том периоду били су тешки. Рудник је био државно власништво и његови управљачи су настојали да што више појачају експлоатацију. Радило се у две смене. Радно време износило је 12 часова дневно. О неким сигурносним мерама није било ни говора. Наднице су биле толико ниске да су рудари једва састављали крај с крајем. Држава је на разне начине и од тих бедних надница узимала један део за себе. Известан број рудара становао је у зградама предузећа и плаћао доста високу кирију, што им се код исплате одбијало од зараде. Сем тога, управа предузећа је приморавала раднике да купују намирнице и друге потребне артикле у њеним продавницама где су цене биле увек више него у другим продавницама. Роба се могла добити и на кредит, а то је повећавало зависност радника од управе рудника. Поред тога, власници су одбијали извесне суме и на рачун новчаног кажњавања радника. Колико су та „глобљења“ у овом руднику узела маха види се из говора социјалистичког посланика Антонина Немеца, који је на једној седници такозване делегације „Царевинског вијећа“, 1908 године, изјавио да рудари тузланског угљенокопа „услијед лоше плате и многих глоба зараде често само 6 до 8 круна¹⁾ у 14 дана“²⁾.

Ово, као и појава радничког покрета у Босни и Херцеговини, условило је да се почетком 1905 го-

¹⁾ Круна је била важећа новчана јединица у некадашњој Аустро-Угарској. Њена вредност је била нешто већа од вредности динара — важеће новчане јединице у Србији.

²⁾ Ист. архив КПЈ, том VI, стр. 20, Београд, 1951 год.

дине међу рударима Креке покренуло питање формирања синдикалне организације.

До њеног формирања дошло је 1 маја 1905 године када је на месту данашње јаме „Ирац“ одржана оснивачка скупштина ове организације. За првог њеног председника изабран је копач Иван Тадић.

Основни задатак који је организација себи поставила била је борба за скраћење радног времена. Радно време је у то доба износило 12 часова, а она је тражила да се смањи на 8 часова. Године 1906 она је у том смислу повела преговоре са управом рудника, али без икаквог успеха. Том приликом је од управе предузећа тражено да због подизања цена прехранбеним артиклима повећа и радничке наднице, али ова је и тај захтев одбила. Због тога су рудари Креке ступили у штрајк који је трајао од 17 до 31 маја 1906 године и који се завршио победом штрајкача.

За време штрајка рудари су послали делегацију³⁾ у Беч министру Калају да га упозна са радничким захтевима, али је она тамо наишла на врло хладан пријем. Делегатима је саветовано да се одмах врате на посао, а влада ће се „постарати да се испуне раднички захтеви“. Радници су знали да те речи значе само празна обећања и продужили су са штрајком.

